

BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNI AXBOROT MADANIYATINI KLASTERLI YONDASHUV ASOSIDA RIVOJLANTIRISH METODIKASI VA USULLARI

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Axborot texnologiyalari kafedrasi o‘qituvchisi

Merganov Shuxrat Meyliyevich

Annotatsiya: Axborot madaniyati zamonaviy jamiyatda muhim o‘rin tutadi va har bir soha vakilining axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishini ta’minlashda asosiy ko‘rsatkich hisoblanadi. Ta’lim sohasida ayniqsa, bo‘lajak o‘qituvchilarni axborot madaniyatini rivojlantirish, ularni zamonaviy axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanishga o‘rgatish, o‘z bilim va ko‘nikmalarini doimiy yangilab borishga tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, klasterli yondashuv bo‘lajak o‘qituvchilarni axborot madaniyatini shakllantirishda samarali metodika sifatida qaraladi. Ushbu maqolada bo‘lajak o‘qituvchilarni axborot madaniyatini klasterli yondashuv asosida rivojlantirish metodikasi va usullari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so‘zlar: axborot madaniyati, klasterli yondashuv, axborot texnologiyalari, ta'lim, bilim, ko‘nikmalar, metodika, hamkorlik.

Аннотация: Информационная культура играет важную роль в современном обществе и является ключевым показателем в обеспечении эффективного использования информационных технологий представителями каждой отрасли. В сфере образования особенно важно развивать информационную культуру будущих учителей, обучать их использованию современных информационно-коммуникационных технологий, готовить их к постоянному обновлению своих знаний и навыков. В этой связи кластерный подход считается эффективной методикой формирования информационной культуры будущих учителей. В данной статье представлена информация о методике и методах развития информационной культуры будущих учителей на основе кластерного подхода.

Ключевые слова: информационная культура, кластерный подход, информационные технологии, образование, знания, навыки, методология, сотрудничество.

Abstract: Information culture plays an important role in modern society and is a key indicator in ensuring the effective use of information technologies by representatives of each sector. In the field of education, it is especially important to develop the information culture of future teachers, train them to use modern information and communication technologies, and prepare them to constantly update their knowledge and skills. In this regard, the cluster approach is considered an effective methodology for forming the information culture of future teachers. This article provides information on the methodology and methods for developing the information culture of future teachers based on the cluster approach.

Keywords: information culture, cluster approach, information technologies, education, knowledge, skills, methodology, cooperation.

KIRISH

Axborot madaniyati zamonaviy jamiyatning ajralmas qismi bo'lib, har bir insonning shaxsiy va professional hayotida muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, ta'lim sohasida faoliyat yurituvchi bo'lajak o'qituvchilarning axborot madaniyatini oshirish bugungi kunda dolzarb masalalardan biriga aylangan. Axborot madaniyati nafaqat axborot texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalarini, balki axborotni to'g'ri qabul qilish, tahlil qilish, saqlash va samarali taqdim etish qobiliyatlarini ham o'z ichiga oladi. Bo'lajak pedagoglar axborot madaniyatini yuqori darajada egallash orqali o'z faoliyatlarida zamonaviy ta'lim texnologiyalarini samarali qo'llash, o'quvchilarni axborot bilan ishlashga o'rgatish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shu sababli, bo'lajak o'qituvchilarning axborot madaniyatini oshirish masalasi ta'lim jarayonining asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida e'tiborga olinmoqda. Bu jarayon o'z ichiga nafaqat texnik bilimlarni, balki axborot bilan ishlash madaniyatini shakllantirish, axborot xavfsizligi va axborot etikasi kabi jihatlarni ham oladi. Shunday qilib, bo'lajak o'qituvchilarning axborot madaniyatini oshirish ta'lim sifatini yaxshilash va zamonaviy jamiyat talablariga javob beruvchi pedagog kadrlarni tayyorlashda muhim omil hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Zamonaviy ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli ortib borayotgan bir paytda, o'qituvchilarning axborot madaniyatini rivojlantirish masalasi

dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, klasterli yondashuv ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etish, o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish hamda innovatsion pedagogik texnologiyalarni tatbiq etishda muhim vosita sifatida qaraladi. Qodirov, A., va Tursunova, M. klasterli yondashuvning ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni samarali qo'llashdagi o'rni va ahamiyatini tahlil qiladilar. Ular ta'lim jarayonida guruh va klaster shaklidagi faoliyatni tashkil etish orqali o'quvchilarning axborot texnologiyalari bilan ishlash ko'nikmalarini oshirish mumkinligini ta'kidlaydilar.[1]

Karimov axborot madaniyatining pedagogik jarayondagi o'rni va innovatsion yondashuvlar orqali rivojlantirish usullarini o'rgangan. U bo'lajak o'qituvchilarda axborot madaniyatini shakllantirishda klasterli yondashuvning samaradorligini ko'rsatib, pedagogik innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq qilish yo'llarini taklif qiladi. [2]

Islomova o'z tadqiqotlarida axborot madaniyatini rivojlantirish metodikasini ilmiy asoslashga e'tibor qaratadi. Klasterli yondashuv yordamida o'quv jarayonini tashkil etish, o'qituvchilarning axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan ishlash ko'nikmalarini oshirish usullari batafsil tahlil qilingan. Shuningdek, metodik tavsiyalar va amaliy mashqlar keltirilgan. U a'lim jarayonida interfaol va hamkorlikka asoslangan metodlarni qo'llash orqali bo'lajak o'qituvchilarning axborot madaniyatini samarali shakllantirish mumkinligini ta'kidlaydi. [3]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Klasterli yondashuv ta'lim jarayonida o'quvchilarni yoki talabalarni ma'lum mavzu yoki muammo doirasida guruhlash, ularni kichik guruhlar, ya'ni klasterlarga bo'lib, har bir klasterda o'zaro hamkorlikda ishlashga yo'naltirishni anglatadi. Bu yondashuv axborot madaniyatini rivojlantirishda o'quvchilarning mustaqil fikrlashini, ijodiy yondashuvini, axborotlarni tahlil qilish va tizimlashtirish qobiliyatlarini oshirishga xizmat qiladi. Axborot madaniyatini rivojlantirishda klasterli yondashuvning asosiy metodik tamoyillari quyidagilardan iborat. Birinchidan, o'quvchilarning axborotga bo'lgan qiziqishini uyg'otish va uni mustahkamlash uchun mavzularni ular uchun qiziqarli va dolzarb qilib tanlash zarur. Ikkinchidan, o'quv jarayonida axborotlarni faqat qabul qilish emas, balki ularni tahlil qilish, solishtirish, guruhlash va tizimlashtirishga e'tibor qaratish muhimdir.

Uchinchi tamoyil sifatida o‘zaro hamkorlik va muloqotni rivojlantirishni ko‘rsatish mumkin, bu esa klasterlarda ishlash jarayonida o‘z fikrini erkin ifoda etish va boshqalar fikrini tinglashga undaydi.[4]

Klasterli yondashuv asosida axborot madaniyatini rivojlantirishning usullari ko‘p qirrali va turlicha shakllarda amalga oshirilishi mumkin. Masalan, axborotlarni guruhlash va tasniflash bo‘yicha mashg‘ulotlar o‘tkazish, har bir klasterga muayyan mavzu bo‘yicha axborotlarni yig‘ish va taqdim etish vazifasini berish, interfaol o‘yinlar va muammoli vaziyatlar orqali o‘quvchilarning axborotlarni qayta ishlash ko‘nikmalarini oshirish mumkin. Shuningdek, innovatsion texnologiyalar, masalan, onlayn platformalar, virtual laboratoriyalar va ma’lumotlarni vizualizatsiya qilish vositalaridan foydalanish klaster ishlari samaradorligini oshiradi. Klasterli yondashuv o‘qituvchilarning axborot madaniyatini rivojlantirishda shaxsiy yondashuvni kuchaytiradi. Har bir o‘quvchining qobiliyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlariga moslab klasterlarni tashkil etish, ularni individual va guruh bo‘lib ishlashga yo‘naltirish o‘quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Bu esa o‘z navbatida, bo‘lajak o‘qituvchilarning axborot texnologiyalaridan erkin va malakali foydalanishlarini ta’minlaydi, ularni zamonaviy ta’lim jarayoniga tayyorlaydi. Klasterli yondashuvning yana bir muhim jihat — bu o‘quvchilarning o‘zaro hamkorligi va kommunikatsiyasini rivojlantirishdir. Axborot madaniyatini shakllantirish jarayonida o‘zaro fikr almashish, muammolarni birgalikda hal qilish, yangi g‘oyalarni ishlab chiqish kabi ko‘nikmalarni rivojlantirish o‘quvchilarning ijodiy va analitik fikrlash qobiliyatlarini oshiradi. Bu esa ularni kelajakda pedagogik faoliyatda yuzaga keladigan axborot muammolarini samarali hal etishga tayyorlaydi. Metodik jihatdan, klasterli yondashuvni ta’lim jarayoniga joriy etishda o‘qituvchilarning malakasini oshirish, ularni yangi pedagogik texnologiyalar bilan tanishtirish muhimdir. O‘qituvchilar klasterlar tashkil qilish, ularni boshqarish, baholash va tahlil qilish bo‘yicha bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishlari lozim. Shu bilan birga, axborot texnologiyalaridan foydalanish, interfaol metodlarni qo‘llash bo‘yicha doimiy treninglar va seminarlar o‘tkazish zarur. Axborot madaniyatini klasterli yondashuv asosida rivojlantirishda o‘quv jarayonining baholash tizimi ham muhim o‘rin tutadi. Baholash nafaqat o‘quvchilarning bilim darajasini, balki ularning axborotlarni tahlil qilish, guruhda ishlash va ijodiy yondashuv ko‘rsatkichlarini

ham o'z ichiga olishi kerak. Baholash jarayoni o'quvchilarning o'z-o'zini baholash va o'zaro baholash imkoniyatlarini ham qamrab olishi lozim.[5]

Klasterli yondashuv bo'lajak o'qituvchilarni axborot madaniyatini rivojlantirishda ularning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. O'quvchilar ma'lumotlarni mustaqil izlash, tanlash, tahlil qilish va taqdim etish orqali o'z bilimlarini chuqurlashtiradilar. Bu esa ularni doimiy o'zini rivojlantirishga undaydi va zamonaviy pedagogik jarayonlarda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishlariga zamin yaratadi. Shuningdek, klasterli yondashuv axborot madaniyatini rivojlantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash imkonini beradi. Masalan, masofaviy ta'lim, interfaol taqdimotlar, elektron ta'lim resurslari va mobil ilovalar yordamida o'quvchilarni axborot bilan ishlashga jalb qilish samaradorligini oshiradi. [6]

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak o'qituvchilarni axborot madaniyatini klasterli yondashuv asosida rivojlantirish metodikasi zamonaviy ta'lim jarayonining samaradorligini oshiruvchi muhim yo'nalishlardan biridir. Klasterli yondashuv o'quvchilarning axborot bilan ishlash ko'nikmalarini mustahkamlash, ularning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish, shuningdek, o'zaro hamkorlik va kommunikatsiyani yaxshilashga xizmat qiladi. Bu metodika o'qituvchilarning shaxsiy va professional rivojlanishiga, ularning zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishlariga yordam beradi. Shu bois, ta'lim muassasalari va pedagoglar uchun klasterli yondashuvni keng joriy etish va uning samaradorligini oshirish ustuvor vazifalardan biri bo'lishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Qodirov, A., & Tursunova, M. (2023). Klasterli yondashuv asosida innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish. Toshkent: O'zbekiston Fanlar Akademiyasi Nashriyoti.
2. Karimov, B. (2022). Axborot madaniyati va pedagogik innovatsiyalar. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti.
3. Islomova, N. (2021). Bo'lajak o'qituvchilarda axborot madaniyatini shakllantirish metodikasi. Toshkent: Pedagogika va Psixologiya Nashriyoti.

4. Xudoyberdiyev, S. (2020). Axborot texnologiyalari va ta'lim jarayonida klasterli yondashuv. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti.
5. Rasulova, D. (2024). Ta'limda axborot madaniyatini rivojlantirish usullari. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim Vazirligi Nashriyoti.
6. Yusupov, J. (2023). Pedagogik faoliyatda axborot madaniyatining o'rni va rivojlanishi. Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti Nashriyoti.
7. Normurodova, L. (2022). Klasterli yondashuv asosida o'qituvchilarning axborot madaniyatini oshirish. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Innovatsion Ta'lim Markazi Nashriyoti.